

# • FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 32.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyri, á forsiðuni.  
20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum læst  
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 12. august 1939.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið  
verður bílagt á posthúsinum, brevsvanarstöðum  
og skrivstovuni. Telt. 142.

13. árg.

## Sildaveiða við sluppunum.

**Okkara ungdómur eigur at hugsa um farma-  
sigling.**

**Á einum streingi kunnu vit ikki longri spæla.  
Vinnulív okkara má fjølbroyttast.**

**Arbeiði til hvønn ein arbeiðsferan mann má  
veitast til vega.**

**Men hvussu?**

**Hetta torføra spursmálið mega øll, kvinna  
sum maður, leggja hævur í blót og alla orku í  
at svara og løysa.**

So ofta hava vit sagt tað áður  
og aðrir við okkum, at vit  
Føroyingar verða ikki at líva  
á hesum klettum, ifall vit bara  
líta á torskin. Hann gevur ov  
lítið til fiskimannin eins og  
reidarin. Bóðar partar svøltar  
hann í hel. Tað er royndin tey  
seinastu árin hjá flestum monnum  
um her á landi.

Tit kunnu fáa bílagan dogurda-  
mat, til hava fiskin líka ulti  
fyri durunum, hoyra vit ofta  
ókunngt fólk siga.

So skeiðt hetta er. Mánaðar  
ganga ulti at vit fáa fatur í  
fiskastertinum. Einkí er at fáa.  
Veidan rindar ikki bensinið, so  
siga menn, tá ið ein spyr, hví  
eingin ror út. Hetta er eitt  
ræðuligt skil. Harmiligt! Men  
soleiðis er vorðið her á landi  
— við hesar okkara „fiski-  
strendur“.

Okkara fiskimenn eru noyddir  
at leita sær til Íslands, Grönlands,  
Svalbard og Bjarnaøynna. Leiðin  
er long og dýr. Prísirnir eru  
lágir, so sjálvt um fiskast nógv,  
verður peningarlítið tó lítið.  
Hvussu syrgiliga lítið hevur tað  
ikki verið á Suðurlandinum. So  
lítið, at fiskimenn og reidarar  
av sonnum kunnu siga, at tað  
var betri, at ongatið var loyst  
frá landi.

Grönland og Eysturlandið hava  
bott nakað um tað ringa Suður-  
lands úrsítið hjá snorismonn-  
unum, og Bjarnaøyn og Sval-  
bard nakað um hjá trolara-  
monnum.

Hvat skal so fiskimaðurin í  
Føroyum gera, ifall hann ikki  
skal daga uppá torskin?

Ja, hvat? Tað er lættari sagt  
enn gjørt. Hetta má hvør einasti  
fiskimaður taka upp til um-  
hugsunnar. Hetta mega allir  
landsins íbúgvavar royna at  
svara og lýsa. Men fyrst og

fremst fiskimenninir sjálvir!

Ein vegur er nú at fara. Vit  
hava ofta nevnt hann áður:

Vit hava hópin av óbrúkligum  
sluppum til Grönlandsveiðu.  
Hesar sluppur eru hóskadar til  
sildaveiðu, bæði garna-  
og snurpunotarveiðu. Ið hvussu er  
tær, ið hava góðar motorar,  
kunnu nýtast.

Ísland hevur organiserað silda-  
soluna soleiðis, at nú kunnu  
menn har veiða næstan so nógv,  
ið teim lystir, ulti at bera  
óttá fyrri at brenna inni við  
sildini. Og Føroyingar kunnu  
venda sær beinleiðis til fabrikk-  
irnar og fáa sáttmála við tær  
um keyp av sild.

Annar tåtturin, ið Føroyingar  
eiga at taka í, er farmasiglingin.  
Her kann gerast ómetiliga nógv,  
um vit eiga duguligar og fram-  
fúsar menn. Farmasigling er  
ein høvuðslivivegurin í Noregi.  
Her í Føroyum er alt sjófólk  
— og gott sjófólk. Disciplintrot  
og annað yvirvinna vit, eins og  
aðrir hava yvirvunnið tað. Tað  
er einki at ivast í. So her skuldi  
verið góð líkindi hjá okkum at  
gjørt nakað munagott.

Til útviklan og nýttan av  
hesum livivegi eiga vit at gera  
tað, ið vit kunna. Og vit eiga at  
handla „rationellt“, grundiga frá  
botninum av.

Okkara skúlaskapur eigur at  
verða lagdur so til rættis, at  
hann lættir um og eggjar til at  
ganga farmasiglingarleiðina.

Okkara 12—16 ára gamli ung-  
dómur eigur at fáa fastan,  
obligatoriskan, lærdóm við farma-  
sigling í byggju.

Vit skjóta til logtingið, skúla-  
stjórnina og allar leiðandi kreftir  
at handla sum best og skjótt  
og gera tað, ið kann gerast fyrri  
at fremja hetta mál.

## Stórbóndin í Kirkjubø er nú komin aftur í „Tingakross“

Tað varð sum sagt og skrivað  
av mongum skilamonnum, at  
sjálvstýrisflokkurin við teim 7  
og „Tingakrossi“ var vorðin  
høvuðleysur, tá ið flokkurin  
misti Jóannes bónda. Hesin  
høvuðleysi bulur hevði einans  
tveir kostir at velja ímillum, og  
hvørigin kosturin var mjúkur.  
Annar var at royna at fáa  
høvðið at grógva á bulin aftur,  
og hin var tann, at hesin  
høvuðleysi bulur hvarv burtur  
av foldum, sakk niður í jørdina  
har, sum ein slikur bulur hoyrir  
heima.

Av tveimum illum royndi  
bulurin sjálvandi tað frægara,  
og nú sær tað út, sum at høvðið  
er grógvið á bulin aftur. Jóannes  
skrivaði oddagein í „Krossi“  
ólavsokualtan í ár.

Um grein bóndans er ikki  
nógv at siga, og tað er heldur  
ikki ætlan mín at skriva um  
hana. Eg vil bert sláa fast, at  
„Krossurin“ aftur er vorðin  
málgaður bóndans í Kirkjubø.  
So veit smámaðurin í Føroyum.  
Hvat hann kann vænta sær av  
„Tingakrossi“.

Bóndin sigur, at vit hava bert  
tveir vegir at ganga, og „tað má  
nú bera annan vegin: annað-  
hvørt at líva ella doyggja sum  
fólk!“ Hesi orð skuldi Jóannes  
bóndi sjálvur havt lagt sær í  
geyma fyrri mongum árum  
síðan; tí so høvdu vit Føroy-  
ingar verið komnir longur fram  
á sjálvbjargnisleið, enn vit eru.  
Tað er gott nokk at verja sítt  
mál og flagg. Men tað er meira  
vert at gera tað líviligt í land-  
inum fyrri teim, ið bera ta tungu  
byrðuna. Men tað hevur Jóannes  
bóndi altíð gloymt, og tí liggur  
landið í dag, sum tað liggur.

„Da har í Rigdom vi drevet  
det vidt, naar faa har for meget  
og færre for lidt.“ Soleiðis syngur  
hitt danska stórskaldið Grundt-  
vig, og soleiðis siga allir stórir  
landshovdingar. Fyrst má pari-  
klassin hevjað javnbjóðis øðrum  
Índialandsíbúgvum, og síðani  
skal landið gerast sjálvbjargið,  
sigur Gandhi; tí hann er ein  
rættur sjálvstýrismaður — ikki  
av sama slag sum teir Føroy-  
ingar, sum kalla seg sjálvstýris-  
menn, og sum rópa upp um  
sjálvstýri fyrri Føroyar, meðan  
fjeldin av Føroya fólk ikki  
eigur margarinn uppá eina breyð-  
flis, og hørnini í mongum  
heimum vaxa upp av svortum  
tevatni, meðan stórir partur av  
Føroya jørð liggur grógvinn í

mosa og lyngi — stórbóndur og  
góðseigarar leggja heilar haga-  
partar inn, ikki tí at teir ætla  
at dyrka hesi lendi — teir hava  
meira enn nokk framanundan  
— men teir stíka tað bara inni,  
tí so kann eingin fátækur  
maður fáa sær eina troð. Hetta  
óskilið verjir sjálvstýrishovding-  
urin í Kirkjubø, sum øll føroysk  
sjálvstýrisfólk nú aftur fylkja  
um. Hann skrivar í „Krossi“, at  
nú má annaðhvørt verða lív  
ella deyði fyrri Føroyafólk. Hetta  
eru álvarsom orð, og tey eru  
sonn. Tann yvirklassapolitikkur,  
sum furdur verður í Føroyum,  
er vísur deyði fyrri Føroyafólk.

Teir menn, ið ynskja, at  
Føroyaland og -fólk skal gerast  
sjálvbjargið, eiga at leggja sær  
Grundtvigs orð í geyma: „Da  
har í Rigdom vi drevet det vidt,  
naar faa har for meget og færre  
for lidt,“ og fylkjað um javnaðar-  
flokkin.

J. H. Danbjørg.

## Ole Udbø.

Hin 25. juli doyði Ole Udbø  
(á Kák) á landssjúkrahúsinum,  
og hevur Havnin við honum  
mist ein av sínum bestu synum.

Hann var maður á 74 ára  
aldri, og fyrri 2—3 árum síðani  
var hann so raskur og kvikur  
maður, at eingin kundi sagt  
annað enn, at hann var maður  
í allar fagrastu og bestu árum;  
men so fór hjartað at bíla;  
sjálvur segði hann, at hetta  
kom av, at hann fekk skaða  
av hvali í grindadrápi í Havn  
um hetta mundið. Ja, teir góðu  
gomlu Havnarmenninir fæðka  
í hvørjum.

Óli á Kák var fáorðaður,  
álvarssamur maður, merktur í  
lívins harða skúla; men kom  
tá á tal við hann, so kundi  
hann vera skemtingarsumur  
sum fáur, og fekkst tú heinan-  
vegin at merkja, at hugsan og  
hjartalagið hansara var hin  
rætta. Altíð var hann í parti  
við slitmanninum og hardist  
fyri honum, ið minni formáddi  
sær.

Allan sín ungdóm og mann-  
dóm hardist hann við havið —  
á skipi og í báti — og sum  
hvør tann, ið tekur vinnu sína  
úr sjónum, hevði eisini hann  
haft mangan ringan har úti á  
havinum mikla.

Eisini hevði hann serstakt  
hegni at fáast við jørð, sum  
allir teir gomlu í Havn, og  
træðir hansara eru væl umsitnar  
og dyrkaðar. Stuttligt var at  
sigga, hvussu væl hann kundi  
fáa ta mest grýtulu jørð til  
snøggan og góðan bø. — Í

mong, mong ár var hann fiska-  
vrakari í Havn.

Óli á Kák er nú farin inn til  
hina ævigu hvílu aftaná ein  
langan og ofta strangan arbeiðs-  
dag, og vit javnaðarmenn her í  
Havn eiga at minnast hann  
sum ein av okkara bestu og  
fremstu monnum.

Gævi at vit framvegis megu  
eiga menn við hansara hugsan  
og hansara hjartalagi ímillum  
okkara.

Friður og signing hvíli yvir  
minninum!

J. L. Olsen.

Fyrsta almenna roynd til at  
íbyrta arbeiðsmannafelagi í Havn-  
ini var gjørd á vári í 1914 í  
húsi Havnar avhaldsfelags.  
Okkurt um 50 menn møttu á  
hesum fundi, men bara 8 tek-  
aðu seg í felagið — flestir fast-  
lontir. Millum hesar 8 var  
Ole Udbø (Óli á Kák). Samtykt  
var, at hvor limur skuldi um  
kveldini — hvør í sínum plássi  
— har sum menn komu saman,  
virka fyrri at fáa onnur hugaði  
til at verða við í einum sam-  
eintum felagi.

Allir gjørdi sína skyldu og  
eina mest Óli. Strævið gekkst.  
Men felagið varð tó stovnað  
tvey ár seinri.

Tá var socialisma í Føroyum  
roknað at vera nakar djævil-  
skapur, og haravleiðandi fingur  
fyrgingumenninir ofta at føla  
sviðan á ein og annan hátt og  
ikki minst Óli. Men hann var  
tryggur í stoðu síni til seinastu  
andadráttar.

Oftast lonar nútíðin illa teim-  
um, sum á ein og annan hátt  
virka fyrri betri korum manna-  
ættarinnar. Men framtíðin vil  
minnast og heiðra tey, tá søgan  
einaferð er granskað, sjálvt um  
tað tá er nóg so seint.

Mong vilja spyrja: „Hvussu  
har tað til, at Óli var socialistur;  
tí socialisman var ikki komin  
til Føroya í hansara unglinga-  
døgum?“ Og nær er hon so  
komin til oyggjar okkara?

Ludvig Poulsen var sum ung-  
lingi í Danmark at menta seg  
í handverki sínum nettupp í  
teimum árunum, tá mest var  
barst fyrri socialismum har. Hann  
varð hugtikin av henni. Tá hann  
í 1890 kom heim aftur til  
Føroyar, helt hann danska  
„Social-Demokraten“, og tað  
gjørði hann í mong ár. Hann  
og Óli vóru nær javnaldrar og  
hava kanska eisini verið vinir.  
Og tí er tað ikki undarligt, um  
Óli fekk sín kennskap til  
socialismuna gjøgnum hetta blað  
og longu tá varð socialistur.  
Seinri hildu teir báðir Ludvig

**Ti á einum vinnulívstreingi kunnu vit ikki longur spæla**